

כלומר: למי שהיה חוץ לעיר כשחשכה עליו שבת ואמר "שביתתי במקומי", וכשהולך בשבת מודד אלפיים פסיעות בינוניות, ומשכלו, שם הוא סוף תחומו; ולענין זה הוא דאמרינן שאפילו אם כלתה מדתו אמה אחת מחוץ לתחום עירו, לא יכנס.

והטעם: מפני שאפילו אם היתה כלתה מדתו בתוך תחום עירו אסור לו לצאת יותר מאלפיים אמה ממקום שביתתו.

וכדתנן: ולמודד שאמרו חכמים: נותנים לו אלפים אמה, לא נותנים לו יותר אפילו אם סוף מדרתו [אלפים האמה] כלה במערה שהיא מוקפת מחיצות, אין לו ללכת אלא עד המקום שם מסתיימין אלפיים האמה⁸⁰.

מתניתין:

מי שבא בדרך בערב שבת כדי לבוא לעירו, והחשיך לו כשהיה חוץ לתחום אפילו אמה אחת הרי זה לא יכנס לעיר להיות כאנשי העיר שיש להם אלפיים אמה לכל רוחות העיר.

אלא הולך אלפיים אמה בלבד ממקומו.

אבל אם היה שובת בתוך תחום העיר היה דינו כשאר בני העיר⁸¹.

רבי שמעון אומר: אפילו אם חסרים לו חמש עשרה אמות [לאו דוקא, רש"י בביאור

והכי תמהינן: והתניא: רגלו אחת בתחום ורגלו אחת מחוץ לתחום לא יכנס!]

והכי משנינן: הוא [רבי חנינא שהתיר] דאמר כאחריב, דתניא אחרים אומרים: למקום שרוכו הוא נזקק.

שנינו במשנה: רבי אליעזר אומר: שתיים יכנס, שלש לא יכנס.

ותמהינן: והתניא: רבי אליעזר אומר אחת יכנס שתיים לא יכנס!]

ומשנינן: לא קשיא, הא [מתניתין] איירי היכא דעקר חדא [יצא מאמה הראשונה] וקם אתרתי [נעמד באמה השניה שמחוץ לתחום], וכיון שלא יצא יותר משתי אמות איכא הבלעת תחומין וכמי שלא יצא דמי, ויכנס.

אך הא ברייתא שאמרה שלא יכנס איירי דעקר תרתי [יצא אף מהאמה השניה הסמוכה לתחום] וקם אתלת [נעמד באמה שלישית], ומכיון שעומד באמה השלישית אין לו בתחומו החדש כלום מתחומו הקודם, ולכך לא יכנס.

ואכתי תמהינן: והתניא בברייתא אחריתי: רבי אליעזר אומר: אפילו אמה אחת לא יכנס!]

ומשנינן: ההיא ברייתא לא מיירי כלל במי שיצא חוץ לתחום, אלא כי תניא ההיא, למודד.

80. כן פירש רש"י; וכתבו התוספות על זה שאינו נראה, וראה ריטב"א. והתוספות פירשו: דהכי קאמר רבי אליעזר ברייתא: שאם כלתה מדתו אפילו במערה, לא יתקדם אפילו אמה

אחת.

81. נתבאר על פי שולחן ערוך ביאור הגר"א ומשנה ברורה, אבל במאירי ביאר בשני אופנים אחרים, ראה שם.